

I.

REJSEBERETNING

Geografisk Tidsskrift, Bind 24 (1918)

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/gto/gto_0024-PDF/gto_0024_67898.pdf

Link til webside:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=67898>

pdf genereret den : 22/5-2008

forskellige Haandværkere; der er nemlig langt til Byernes store Maskinværksteder, og man maa selv være istand til at holde Fabrikken gaaende. Endelig hører der store Køkkener, Spisehaller og Barakker til Etablissementet, da i Reglen henimod et Par Hundrede ugifte Arbejdere faar Kost og Logi.

Ikke sandt, vi er kommen langt bort fra de Tider, da i Vestindien og andetsteds Sukker blev lavet ved, at en hvid Mand svingede Pisken over en Flok Sorte, og bagefter drak Rom paa en kølig Veranda.

Produktionen af Sukker i Australien spiller en stor national Rolle; den har muliggjort, at Europæere, ganske vist i lille Udstrækning, har taget de nordøstlige Kystlande i Besiddelse, har udnyttet dem og dannet permanente Hjem, og derved skabt nogen Berettigelse for at lukke disse Egne for Japanere, Kinesere eller andre, der mangler en Plads i Solen; nutildags er der jo ikke saa lille en Fare ved at lade store frugtbare Arealer ligge ubenyttet hen.

Økonomisk har det jo ogsaa sin Betydning at Australien selv kan producere de 250.000 Tons Sukker, det aarlig konsumerer, men herved er der dog den Hage, at meget af Økonomien gaar tabt

ved de urimeligt høje Lønninger, de hvide Arbejdere kræver, og da fremmed Sukker holdes ude ved en meget høj Indførselstold, er Sukkerpriserne højere, end de burde være.

Verdenskrigen, hvis Følger spores overalt, og som gør Ting mulige ved et Pennestrøg, som ellers kræver Aartiens Kamp og Strid, har ført til en midlertidig Nationalisering af den australske Sukkerindustri. Denne Omvæltning blev iværksat dels for at forhindre Spekulation i Sukker, og dels for at forebygge alvorlige Arbejderuroligheder, hvortil Tidspunktet ikke syntes passende, saa nu køber Staten hele Produktionen af Raasukker for en Pris, Staten selv bestemmer; dette Beløb fordeles af Staten efter bestemte Regler imellem Arbejderne baade i Markerne og Fabrikkerne, Sukkerdykkerne og Fabriksejerne. Yderligere har Staten arrangeret at Raffinaderierne skal raffinere Sukkeret for en bestemt Afgift, og endelig bliver Sukkeret solgt til Publikum til en, ligeledes af Staten fastsat Pris.

Verdenskrigen har saaledes i dette Tilfælde bragt Sukkerindustrien under Statssocialismens Aag, idetmindste foreløbigt.

Den II. Thule-Ekspedition til Melville-Bugten og Grønlands Nordkyst. 1916—1918.

I. Rejseberetning. II. Geologi. III. Biologi. IV. Etnografi (Eskimoernes Vandringsveje).

I. REJSEBERETNING af KNUD RASMUSSEN.

Den 2. Thule-Ekspedition startede fra København Foraaret 1916 den 1. April med S. S. »Hans Egede« for at løse en af to projekterede Planer: Enten Undersøgelse og Kortlægning af de store Fjorde paa Grønlands Nordkyst, eller Undersøgelse og Kortlægning af Melvillebugten. Som Følge af et forlænget Ophold i Grønland lykkedes det imidlertid Ekspeditionen at løse begge Opgaver, og jeg skal i det følgende give en kortfattet Oversigt over Ekspeditionens Rejseplan og Resultater.

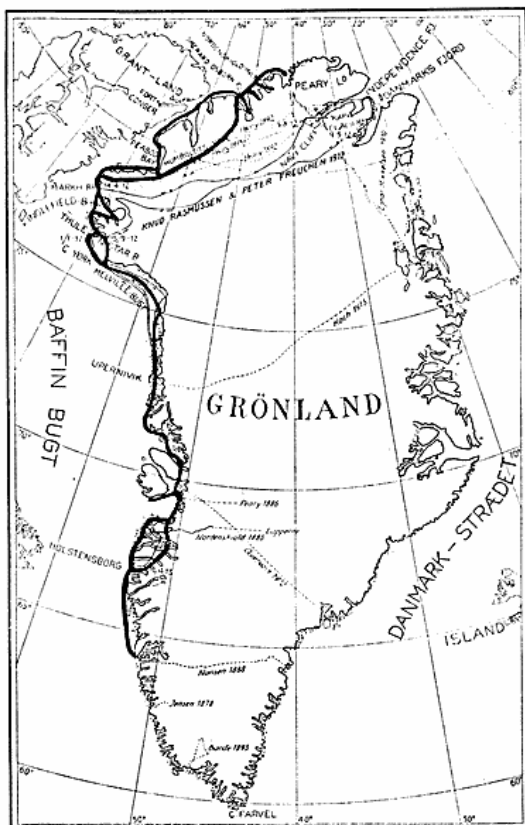
I.

Den 18. April landsattes Ekspeditionen ved Godthaab og havde derfra i Fugleflugtslinie noget over 11 Breddegrader (64° n. Br. til 75° n. Br.) til Melvillebugten, eller ad den Rute, vi maatte følge paa Grund af uheldige og meget vanskelige Isforhold, ca. 2250 km. Strækningen tilbagelagdes afvekslende i Mo-

torbaad, Robaad, Konebaad og Hundeslæde. Fremfarten var lettest i Sydgrønland; i Nordgrønland derimod paa Grund af mild Vinter og meget tidligt Vaarbrud overordentlig vanskelig, da der hverken var ordentlig Vinteris eller rent, aabent Vand. Store Strækninger maatte derfor tilbagelægges paa meget aventyrlig Maade med Hundeslæder, der ved Hjælp af Fangeblærer og Vragbrædder var omdannede til Amfibier, der ogsaa kunde flyde paa Vand, om Isen, hvad desværre ofte skete, brød sammen omkring os. Da det gjaldt om at naa Melvillebugten, medens Vinterisen her endnu var farbar, forceredes Rejsen igennem Nat og Dag med friske Besætninger og Hundespannd for hvert Døgn, saaledes at det lykkedes Ekspeditionen at tilbagelægge de ovennævnte 2250 km i Løbet af Maj Maaned. Devils Thumb i Melvillebugten naaedes den 4. Juni.

I Tiden fra den 4. til den 17. Juni berejstes og undersøgte derefter Melvillebugten. Ekspeditionens Deltagere var paa denne Del af Rejsen: Lauge Koch som Kartograf og Geolog, Grønlænderen Tobias Gabrielsen, kendt fra Danmarksekspeditionen som Deltager i Kaptain Kochs store Slæderejse til Grønlands Nordspids, og endelig undertegnede som Ekspeditionens Leder og Etnograf.

Det lykkedes Lauge Koch at udføre en endelig og afsluttende Kortlægning af Melvillebugten i hele dens Udstrækning, ca. 500 km, samtidig med at Lederen gennemførte en Undersøgelse af de tidligere Bebyggelsesforhold i Melvillebugten gennem Paavisning af over 50 Husruiner paa forskellige Lokaliteter. Der udførtes Detail-Kort og Kopier over de vigtigste af Bopladserne, samt Opmaaling af de bedre bevarede Huse og Grave. Ogsaa enkelte Udgravninger foretoges; disse hindredes

Ekspeditionens Rute.

dog stærkt af Is og Sne, og for ikke at ødelægge eventuelle etnografiske Genstande afdækkedes disse ved Hjælp af varmt Vand. Undersøgelsen af Bopladsforholdene i Melvillebugten fremskaffede meget Materiale, der vil være af Betydning for Forstaelsen af Eskimoernes Vandringer ned mod det sydlige Grønland netop ad denne Rute.

I Tiden 1. Juli—1. Oktober udførtes forskellige lokale Arbejder i Thules nærmeste Omegn af Peter Freuchen. Lauge Koch og undertegnede. Der vil senere komme til at foreligge en udtømmende Paavisning af alle gamle Bopladser paa Strækningen Kap York til Etah. I Tilknytning hertil er der af Koch og Freuchen optaget et Detailkort over den største af disse Bopladser, Umanaq i Wolstenholmfjorden, der rummer ca. 60 Husruiner, et lignende Antal Grave, foruden talrige Teltringe, Kødgrave o. s. v. En stor Del af Husruinerne her er bleven opmaalt.

Sammen med den amerikanske Etnograf, Kaptain Comer, udgravedes endvidere en stor Køkkenmødding ved Bopladsen Umanaq. I Møddingens nederste Lag afdækkedes et i Kap York-Distriktet fuldstændig ukendt Hvalbardelag, der viser, at Grønlandshvalen har dannet Basis for en heroppe nu ganske glemte Redskabskultur.

Efter Islæg foretoges endelig i Tiden Oktober 1916 til Marts 1917 gentagne Rejser i Melvillebugten for at supplere Ekspeditionens kartografiske og etnografiske Materiale fra Foraarsrejsen.

Ekspeditionens Hovedopgave blev imidlertid den store Slæderejse til Grønlands Nordkyst, de store Fjorde og Pearyland — en Rejse, der udførtes i Tiden fra den 6. April 1916 til 20. Oktober 1917. — og jeg skal i det følgende give en ganske foreløbig Beretning om denne Del af Ekspeditionen i et saadant Omfang, som Pladshensynet til dette Tidsskrift kræver.

II.

Den 2. Thule-Ekspedition var ligesom alle mine tidligere Rejser en »Jagt-Ekspedition«, hvor der kun medførtes Suppleringsproviant, og hvor Føden derfor under hele Fraværet skulde skaffes paa Jagter i de Egne, der skulde befares.

De Erfaringer, jeg havde indhostet i 1912 i Nabodistrikterne paa Østsiden, gav mig Ret til at forudsætte, at en saadan Disposition var forsvarlig. Det Vildt, jeg særlig regnede med, var Sæler i de store Fjorde og Moskusokser i det meget betydelige Opland, der paa de amerikanske Kort var angivet omkring Fjordene og disses Bund.

Polareskimoer, der med amerikanske Ekspeditioner havde befaret Munden af de Fjorde, hvis Indre var vort Maal, havde fortalt mig, at Isen i disse var af en saadan Beskaffenhed, at man bestemt kunde regne med Sæl i Juni—Juli; Aandehuller var ikke sjældent observerede. Og disse Oplysninger i Forbindelse med mine egne Erfaringer fra Independence Fjord blev bestemmende for, at jeg maatte anse det for forsvarligt at basere selv et længere Ophold i disse Egne paa Jagt.

Endelig var der jo Moskusokserne i det store Opland at falde tilbage paa. Og om dem vidste vi jo da, at Peary paa en enkelt Jagt i 1900 havde reddet sit og sine Ekspeditionsdeltageres Liv i Omegnen af Kap Wohlgemuth.

Ekspeditionens Medlemmer var følgende:

Dr. phil. Thorild Wulff, Botaniker,

Lauge Koch, Geolog og Kartograf,

Inukitsoq, polareskimoisk Jæger,

Ajago, do.,

Nasaitordluarsuk, kaldet »Baadsmænd«, do.,

Hendrik Olsen, Sydgrønlander, tidligere Medlem af Danmarks-Ekspeditionen 1906-08,

Knud Rasmussen, Leder og Etnograf.

Ekspeditionens Maal var følgende:

Kortlægning af de store, hidtil uundersøgte Fjorde: St. George Fjord, Sherard Osborne Fjord, Victoria Inlet, Norden-skiöld Inlet, Ship Inlet og De Long Fjord,

en botanisk og geologisk Undersøgelse af hele det berejste Distrikt, Verdens nordligste Land,

en etnografisk Undersøgelse af eventuelle Spor efter en tidligere Eskimovandring norden om Grønland til Østkysten.

For en Fuldstændigheds Skyld skal jeg her straks nævne, at alle disse Opgaver er løst. Meget betydelige geologiske og

botaniske Samlinger hjembringes, og den etnografiske Undersøgelse af Fjordene og Kystlandet gav det Resultat, at der ikke fandtes mindste Spor efter en tidligere Bebyggelse.

Der var fra Thule til Begyndelsen af Arbejdsfeltet godt 1000 km, og for at kunne tilbagelægge denne Strækning saa hurtigt som muligt startedes med store og stærke Spand, ialt 6 Slæder med 72 Hunde. Under den første Del af Rejsen anvendtes i udstrakt Grad Hjælpe-slæder til at fragte det tunge Narhval- og Hvalroskod, der skulde tjene som Proviant og Hundefoder, helt op til Egnen om Nordenskiöld's Inlet. Denne Ekspedition var ligesom min første Thule-Ekspedition fuldstændig eskimoisk udrustet og helt igennem baseret paa Eskimoernes Rejseteknik. Hovedvægten var lagt paa Ammunition og Fangstretskaber, medens den medbragte Konserves, c. 130 Pund Pemmikan, nærmest var beregnet som Proviant paa en eventuel Hjemrejse over Indlandsisen.

Ved Ekspeditionens Start disponeredes der over ialt 27 Slæder med 354 Hunde, der hjemsendtes, efterhaanden som Proviant og Hundefoder mindskedes. De sidste Hjælpe-slæder forlod os helt oppe ved Halls Grav ved Thank God Harbour.

Fra Thule startedes den 6. April, og allerede den 22. havde vi passeret Humboldtsbræen og naaet Washington Land.

Ved Kap Morton, 81° n. Br. fandtes et gammelt Depot fra »Discovery«, Nares Ekspeditionsskib. Depotet, der var udlagt 1875, indeholdt 56 Topunds Daaser med fuldstændig friskt Mutton, som kom os overordentlig vel tilpas.

Den 2.—6. Maj rundedes Grønlands skarpe Hjørne ud mod Polarhavet gennem vældige Isskruninger, hvor der maatte banes Vej for Slæderne med Ishakker. Ved Repulse Harbour fandtes en Vardeberetning af Peary fra 1900. Den 7. Maj naaedes Dragon Point ved St. George Fjord, og her fandtes i en Varde en udførlig Beretning af Beaumont, den første Opdager af disse Egne. Beretningen var dateret 25. Maj 1876. Paa dette Sted nedlagdes et Depot, bestaaende af 50 Pund Pemmikan, 50 Pund Kiks, 30 Pund Avenagryn, Kaffe, The og Sukker, beregnet for en eventuel Hjemrejse fra Bunden af St. George Fjord.

Ved Sherard Osborne Fjord træffer vi meget dyb Sne, noget der senere gentager sig i alle de Fjorde, vi kommer ind i, og herfra begynder saa Ekspeditionens Fodtur gennem flere Maaneder, da Hundekørsel praktisk talt viste sig umuligt i dette Føre.

Saa snart Ekspeditionen var naaet op til de store Fjorde, hvor Arbejdet skulde begynde, opdagede vi hurtigt, at det store Landomraade, der var angivet omkring Victoria og Nordenskiöld Fjord slet ikke eksisterede. Da dette var ensbetydende med, at vi ikke kunde regne med Landjagt i den Udstrækning som ventet, blev derfor Halvdelen af Hundene slaaet ned, saa snart dette af andre Hensyn lod sig forsvare.

Allerede den 19. Maj saas den første Sæl paa Isen i Nærheden af Dragon Point, og vi fik saaledes Bekræftelse paa den Antagelse, at vi kunde regne med Sælfangst der i Nabolaget, blot vi naaede tilstrækkelig langt hen paa Foraaret.

Det Arbejde, Ekspeditionen var rejst ud for at udføre, krævede ikke blot Tid, men ogsaa Sommer. Under Kortlægningen af de store Fjorde maatte vi slide os frem gennem bundløs Sne. Denne Sne, der laa over det meste af Landet, maatte først smelte, før det botaniske Arbejde, som vi ventede os saa meget af i disse utilgængelige Egne, for Alvor

kunde begynde. Og nu saa langt henne som 1. Juli kunde vi kun ved Hjælp af Snesko bevæge os paa Land.

I Tiden fra 8. Maj og til 22. Juni undersøgtes og kortlagdes de store Fjorde fra Sherard Osborne Fjord og til De Long Fjord, et Arbejde, der blev udført under en stadig Kamp for Føden, fra 6. Maj til 1. Juli vadende i Sne, og fra 1. Juli og hele denne Maaned ud i Vand til Kneene.

Allerede tidligere havde vi alle været klare over, at et længere Ophold paa denne Kyst kunde blive skæbnesvangert, men alle som en var Ekspeditionens Medlemmer enige om hellere at løbe Risikoen fremfor at flygte sydover til bedre Jagtegne med halvgjort Arbejde.

Kun paa en ganske enkelt Landstrækning havde vi baade paa Ud- og Hjemturen gunstige Moskusoksejagter. Det var i et Par Dalstrøg mellem Kap May og Mundingen af Victoria Fjord. Her nedlagdes medio Maj og Begyndelsen af Juli ca. 40 Moskusokser. Men paa Grund af de besværlige Fremfartsforhold, som aldrig muliggjorde Fragt af større Læs, fik disse Kødforsyninger ikke den Betydning for os, som de ellers kunde have faaet; og vi var derfor begge Gange i overvejende Grad henvist til at fortære Byttet paa Stedet.

Alle andre Steder paa hele Nordkysten, saavel sønden som norden herfor, jagede vi trods al Energi forgæves efter Moskusokser.

Til vort eget Behov skød vi saa nogenlunde de Harer, vi behøvede, foruden enkelte Ryper og Gæs. Det, det stadig kneb med, var at holde Liv i Hundene, ialt nu 20, beregnede til at trække vore Samlinger og Proviant. Ingen Anstrengelser blev skyet paa lange Jagter ind over Land, altid uden Resultat. Havde vi ikke nu og da faaet en Sæl, havde vi maattet ofre Hundene allerede paa et meget tidligt Stadium.

Tre Sæler, som vi ved et aabent Strømsted c. 30 km inde i Chip Inlet, og to andre, som blev skudt mellem Kap Neumeyer og Kap Mohn, satte os i Stand til at kortlægge De Long Fjord.

I Dagen fra den 20. til den 23. Juni undersøgtes og kortlagdes De Long Fjord, der viste sig at bestaa af tre store Hovedarme, af hvilke den østlige var den største. Bunden af disse tre Fjorde bestod af højt, firnækket Alpeland, hvor der desværre for os ikke syntes at være mindste Eksistensmuligheder for Størvildt. Med Kortlægningen af denne overordentlig interessante Fjord lykkedes det Ekspeditionen at fastslaa, at der fra dette Omraade ikke gaar nogen Kanal over imod Independence Fjord i Retning af den tidligere Peary-Kanal.

Her ved Ekspeditionens »farthest north« kunde der være Anledning til at trække Linierne op for de vigtigste kartografiske og geografiske Resultater, dog ganske kortfattet og skematisk, baade af Hensyn til Pladsen i dette Tidsskrift og denne Forhaandsberetnings hele foreløbige Karakter.

En Sammenligning mellem vedlagte Kortskitse og de tidligere Ekspeditionskort viser følgende: Et meget stort, isfrit Land omkring St. George Fjord og stærkt nedside Omraader henimod Pearyland. Ejendommeligt nok lige det modsatte af det, man tidligere ansaa for at være Tilfældet. De store isfrie Landomraader omkring Victoria Fjord og Nordenskiöld Fjord udgaar saaledes helt af Kortet, idet de paa tidligere Kort som Nares Land angivne Landomraader er Indlandsis.

Chip Inlet, som før antoges at gaa parallelt med Nordenskiöld Fjord, eksisterer ikke; derimod gaar der nord for Nordenskiöld Fjord en stor ny Fjord imod Øst c. 50 km ind i Peary Land.

Nordenskiöld Inlet, som før antoges at danne Mundingen til den saakaldte Pearykanal, der skulde gaa igennem til Independence Fjord, viser sig at være en lille, kun c. 20 km dyb Fjord, der ender i en Bræ.

Naar Peary har troet at se ind i en dyb Kanal, saa er det let at forstaa, at en saadan Fejltagelse kan indtræffe, naar man passerer Fjorden langt tilso, saadan som Peary jo netop har gjort; thi ude paa Yderkysten, i Omegnen af Kap Sailor, tror man at se ind i en mægtig Fjord, idet Bræen, der danner Fjordens Bund, herfra gaar i eet med Fjordisen og fortøner sig med denne, langt indover omgivet af Nunatak-Randfjælde, som paa denne Distance skuffende ligt tager sig ud som Kystfjælde i Fortsættelse af Landskabet i Mundingen.

Victoria Intet har man tidligere antaget for at være en meget dyb Fjord, der strakte sig meget langt ind i isfrit Land. Ogsaa her er der en Indlandsisbund, der gaaende i eet med Havisen, har virket skuffende i Afstand.

Samme Skæbne faar Sherard Osborne Fjord: Hele det indre af denne er flydende Indlandsis, den saakaldte Sikøssaq, der med meget ringe og ganske jævn Stigning gaar over i Storbræen omtrent ved Kap Buttress. Denne svømmende Indlandsis kuldkaster ganske alle tidligere Teorier om, at der inde i alle de her nævnte Fjorde skulde være Livsvilkaar for Eskimoerne. Den afgørende Indflydelse, den faar paa Problemet med Hensyn til en eventuel Vandringsvej norden om Grønland, skal andetsteds mere indgaaende blive behandlet.

Paa Tilbagevejen havde vi ved Kap Sailor (Elison-Ø) fra 26. til 30. Juni et Lyspunkt, idet vi her nedlagde ni Sæler. Dette satte os i Stand til at fodre os selv og Hundene op, inden vi begyndte vor March gennem Vand og smeltende Sne til Sherard Osborne Fjord, hvor vi ved Dragon Point, som før meddelt, ventede at finde gunstige Betingelser for Sæljagt.

En Maaned igennem var vi daglig gennem tolv Timer drivende vaade til midt paa Livet, men frem maatte vi, fordi St. George Fjord var det eneste Sted, hvorfra vi havde et Opstigningssted til Indlandsisen. For at bevare vore Samlinger og Films mod at blive ødelagt af Vandet, maatte vi bygge en Etage paa Slæderne i Højde med Opstanderne.

Sherard Osborne-Fjordens Is var forbavsende god, og det var først, da vi skulde i Land ved Dragon Point for at afhente et til vor Hjemrejse beregnet Proviant-Depot, at vi opdagede, at de tre sidste Ugers Overflod af Smeltevand havde frembragt et bredt Bælte aabent Vand mellem Land og Fjordisen. Og i dette Vand opholdt alle Sælerne sig, uden at kravle op paa Isen, saaledes som de ellers plejer alle andre Steder i Grønland paa denne Aarstid. Og hvad kunde det saa nytte, at der var Mængder af Sæler, naar alle, vi skød, sank som Sten i det ferske Overfladevand? Saaledes gik det til, at det kun lykkedes os at nedlægge to Sæler i det Distrikt, hvor vi havde regnet med vor bedste Jagt, inden Indlandsisen skulde bestiges.

Paa Land ved vort Opstigningssted til Indlandsisen fandtes intet andet levende end nu og da en omstrejfende forsulten Ulv, der ikke var til at komme paa Skudhold.

Den 21. Juli havde Ekspeditionen den Sorg at miste Grønlænderen Hendrik Olsen, der under uopklarede Omstændigheder omkom paa en Harejagt c. 20 km syd for Dragon Point.

Den 24. om Aftenen fortsætter vi Rejsen, efter fire Døgn forgæves Venten og Søgen. Siden Jaa vi i Lejr i tolv Dage c 35 km fra det Sted, hvor vi oprindeligt skulde have truffet Hendrik.

Vi holder forinden Opbruddet den 24. et Ekspeditionsraad, hvor det vedtages eenstemmigt, at der ikke kan gøres mere, og at det er uforsvarligt at blive længere paa et Sted, hvor vi ikke kan skaffe Føde til os selv og Hundene. Derefter bygges Varder paa tre forskellige Steder, og der efterlades Breve med Kortskitser, Tøj og lidt Proviant.

Maaden, hvorpaa Hendrik kan være omkommen, er os en Gaade! Vi kan kun gætte. Enten kan han være vadet over Elven paa et Sted, hvor Vandet har været dybt nok til at rive ham med sig, eller han kan ved et uheldigt Fald i en Kløft være kommen til at skyde sig selv, eller ogsaa kan han sovende være bleven overfaldet af Ulve, hvoraf der saas ikke saa faa der i Omegnen.

Denne gaadefulde og uopklarede Maade at miste en Kammerat paa gjorde det allerdybeste Indtryk paa os alle. Forinden vi forlod St. George Fjord, der nu rummede saa uhyggelige Minder for os, byggedes en Varde, ved hvilken jeg paa Dansk og Grønlandsk holdt en Mindetale over den afholdte Kammerat, som nu ikke længere var iblandt os.

Der fulgte nu en Tid, hvor ikke blot den naturlige Depression efter Hendriks Død satte sine Mærker, men hvor ogsaa Modgang i en mere haandgribelig Form stødte til. Thi Tiden fra 24. Juli til 5. August blev en reel Sultetid i et absolut vildtforladt Distrikt, hvor uafbrudt Uvejr med afvekslende Regn og Snefykning skulde hindre os i at komme op paa Indlandsisen og faa Hjemrejsen begyndt.

Saa længe der kun skulde jages for Føden fra Dag til Dag, var det gaaet nogenlunde. Men saa snart vi forinden Rejsen over Indlandsisen stod foran den Opgave at skulle skaffe et Transportoverskud til Hjemrejseproviant, begyndte Vanskelighederne for Alvor. Og over Indlandsisen skulde vi! Det var ikke blot den korteste Vej, men det var ogsaa den eneste Vej, ad hvilken det var muligt for os at fragte vore videnskabelige Samlinger. At bære dem over det snebare og kuperede Kystland sydover var der ikke Tale om.

Naa, men een Stimulans havde vi dog i Sultetiden, og det var Bevidstheden om, at vi endnu havde Mad. Thi vi havde endnu en ikke ganske ringe Portion skært Kød, c. ti Bøve fra vor sidste heldige Jagt ved Kap May, foruden det meste Spæk og Kød af de to Sæler, der blev skudt i St. George Fjord. Desuden havde vi 48 Pund Pemmikan, c. 40 Pund Kiks og c. 20 Pund Havregryn, foruden Kaffe og The.

Men vi var alle klare over, at vi lettere kunde sulte, saa længe Forholdene tvang os til at ligge stille, og derfor gemte vi Provianten til Indlandsisen, mens vi i Ventetiden indskrænkede os til at slaa et Par Hunde ned, saaledes at vi ialt havde 14 Hunde, fordelt paa to Slæder, tilbage til Opbruddet.

Den Strækning, vi skulde tilbagelægge over Indlandsisen til nærmeste Land syd for Humboldtsbræen, var 435 km og havde været for intet at regne, saafremt vi ved Starten havde været i god Form eller blot haft tilstrækkelig Proviant.

Et Overslag viste, at vi havde Pemmikan, Kiks og Havregryn for 16 Dage, saafremt vi nøjedes med knap halve Rationer pr. Dag. Sælkød og Moskusoksekød, der oprindeligt var beregnet som Tilskud til vor egen Proviant, vedtog vi at anvende som Hundefoder, da vi jo alle — i den underernærede Tilstand, hvori vi var — det længst mulige ønskede at blive fri for selv at trække Slæderne. Hertil kom yderligere, at vi endnu var saa temmelig slappe i Benmusklerne af at vade i Isvand hele

Juni Maaned, hvorfor vi foreløbig havde nok med at klare os selv frem.

Som Hundefoder vilde vort Kødforraad kunne slaa til i 10 Dage. Derved opnaaedes ydermere, at vi længere fremme i Tiden, naar vor egentlige Proviant var opbrugt, havde vore Hunde at leve af.

Endelig den 5. August klarede Vejret op, saa at vi kunde begive os ind paa Indlandsisen. Gods og Proviant var forinden under Ventetiden fragtet op til Randen.

Nu gjaldt det blot om at komme hurtigt igennem til Landet sønden for Humboldtsbræen! Men vort Haab om en hurtig Fremfart skulde foreløbig ikke blive opfyldt.

Efter tre Dages March gennem blød Sne løb vi paa en dyb Kløft, »Djævelkløften« døbte vi den, som med stejle Nunatak-Fjælde paa Siderne aabnede en Afgrund foran os. En Overgang blev funden, men to Dage kostede det at komme ned og op igen paa den modsatte Side.

Men allerede efter en Dags Forløb var vi atter afspærrede. Thi foran os laa en snebar, 20—30 km bred Slette, der strakte sig fra St. George Fjord til Sherard Orborne Fjord og ikke kunde omgaaes. Atter gik to kostbare Dage med at bære al Bagage, ja selv Slæderne op til Storbræen, som vi naaede den 10. August.

Endelig har vi fint Føre, og dette beholder vi til den 21. Vi gaar nu for Livet, og skønt de alt for knappe Madrationer gør os noget matte, navnlig i Begyndelsen af Dagsmarcherne, tilbagelægger vi dog i denne Periode 35 km i Gennemsnit pr. Dagsrejse.

Den 21. August, samme Dag som vor sidste Proviant er spist om Morgen, faar vi Landet Syd for Humboldtsbræen i Sigte. Da det her er meget lavt, gisner vi Afstanden til ca. 30 km. Og vi har endnu fem Hunde at leve af.

Saaledes var vor Stilling, da det i Løbet af samme Dags Eftermiddag pludselig faldt ind med Sydvest, positiv Temperatur og Regn.

Disse bevirkede, at alle de store Elve, som er ualmindelig talrige i Omegnen af Humboldtsbræen, sprængte deres Isdække og begyndte at løbe med voldsom Kraft.

Kampen med disse flodlignende Elve, der kunde være indtil 60 m brede, med en Vandmængde, der ofte gik os til Skridtet, tog os fire kostbare Dage. Ad betydelige Omveje maatte Passager findes, hvor vi, bundne til hverandre med Kobberemme, maatte fragte vore Samlinger og øvrige Gods over den isglatte, blankslebne Bund.

Disse daglige Bade, de raa Nætter i Regn og Slud i vaade Klæder virkede overordentlig udmattende, og den største Viljenspændelse var nødvendig for at holde ud. Og hertil kom saa, at det Hundekød, som vi udelukkende var henvist til at leve af, ingen Kræfter gav os, end ikke nogen Mæthedsfølelse, fordi Kødets var alt for udpint.

Endelig — den 24. om Aftenen naas Land, omtrent ved Kap Agassiz, netop samme Dag som den sidste Hund er spist.

Ankomsten til Land ansaa vi nu alle for omtrent ensbetydende med Redning. Distriktet er kendt af Polareskimoerne under Navnet: Qaqaitsut, Landet uden Fjælde, og besøges hvert Efteraar paa Rens- og Harejagt fra Etah og Omegn.

En Recognoscering viser hurtigt, at her er mange Harer. Alle tre Eskimoer er umiddelbart efter Ankomsten gaaet paa Jagt. Ajag kommer efter nogle Timers Forløb tilbage med fem

Harer og fortæller, at de to andre har fortsat Jagten, da friske Renspor er set.

Vor Kamp for Foden synes saaledes overstaaet; tilbage staar kun at komme saa hurtigt som muligt i Forbindelse med Mennesker. Vi har nu hverken Tøj eller Ammunition til et længere Omstrejferliv, og endelig venter vi jo alle, at der skal ligge Skib og vente paa os ved Etah. Og dette maa vi i Forbindelse med, inden det bliver for sent for at sikre os Hjemrejselighed til Danmark.

Som altid under en saadan alvorlig Situation drøfter vi samlede vor Stilling, og det bestemmes, at Ajago og jeg, som er de mindst medtagne og endnu har Kræfter til en Uges Hurtigmarch, straks skal starte over Land og hente Undsætning til vore Kammerater.

Vi regner med, at der skal være ca. 225 km til Etah.

Baade Wulff og Koch, der begge er meget medtagne, kan nu tage den med Ro, og de har to dygtige Jægere, Inukitsoq og Nasaitordluarsuk, til at skaffe sig Føde.

Imidlertid bestaar det Land, hvor vi foreløbig har slaaet Lejr, af en Mængde Gneiskuller, gennemskaaret af Kløfter og opfyldt af Smaasøer. Da det vil blive meget vanskeligt at finde Kammeraterne i dette Terrain, bliver vi enige om, at de skal benytte Ventetiden til langsomt, i korte Dagsrejser at jage sig frem til Omegnen af den store Sø bag Marshall Bay, der er kendt af alle Eskimoer, og hvor de let vil kunne findes.

Den 25. August tog Ajago og jeg derpaa Afsked med Wulff og Koch. Inukitsoq og Nasaitordluarsuk var da endnu ikke komne tilbage fra deres Jagt.

Vi gik uafbrudt gennem vanskeligt Terrain med de kortest mulige Hvil og havde vel tilbagelagt 150 km, da vi den 29. om Eftermiddagen havde det store Held at møde en Rensjæger, Miteq, fra Inglefield Golf.

Vi overvejede et Øjeblik, hvorvidt det vilde være rigtigt straks at søge tilbage til Kammeraterne; men dette maatte hurtigt opgives. For det første havde Miteq kun Proviant til to—tre Dage, og for det andet vilde vi først kunne være ved vor gamle Lejrplads, allertidligst otte Dage efter at vi havde forladt dem. Til den Tid vilde de i Henhold til vore Aftaler forlængst være paa Vej sydover, uden at vi kunde vide, i hvilken Retning Jagten kunde have ført dem.

Der var derfor intet andet at gøre end at fastholde den oprindelige Plan, der gik ud paa hurtigst muligt at skaffe effektiv Hjælp fra Etah, hvortil vi, efter forceret Rejse, ankom den 30. om Aftenen.

I Løbet af samme Nat blev derefter fem Hjælpekøder gjort klare og forsynede med rigelig og hensigtsmæssig Proviant. Og allerede næste Dag var de inde ved Indlandsisen med Ordre til at søge ned til den store Sø bag Marshall Bay. Her skulde der bygges en Varde og efterlades to Mand, medens de resterende tre Mand skulde eftersøge Landet imod Nord i en nærmere angivet Retning.

Undsætningslæderne kom i Forbindelse med vore Kammerater den 4. September, to smaa Dagsmarcher nord for den store Sø, desværre for sent til at redde Dr. Wulff, der paa dette Tidspunkt allerede var bukket under for Rejsens Strabadser.

Ekspeditionens sidste og sørgelige Dødsfald kom aldeles bag paa mig, idet vi alle, og ikke mindst Dr. Wulff selv, havde været aldeles overbevist om, at Ankomsten til Inglefield-Landet var ensbetydende med, at vi alle var givet tilbage til Livet.

Det blev imidlertid hurtigt klart for Koch og Wulff selv umiddelbart efter Ajagos og min Start, at Dr. Wulff i Virkeligheden havde været betydelig mere medtaget, end vi alle ved Afskeden havde troet. Han havde under hele Ekspeditionen vist sig som en hurtig og udholdende Fodgænger, selv paa Indlandsisen klarede han sig fortræffeligt, til Trods for de meget knappe Madrationer. Det var først, da vi udelukkende maatte leve af udpint Hundekød, at han hurtigt og kendeligt udmattedes. Og dog er jeg overbevist om, at han alligevel skulde have klaret sig, hvis ikke den Træthed og Forkommenhed, som fulgte efter Passagen over de mange Bræelve, havde gjort det helt af med hans sidste Energi. Da saa Blodmangel i Hjernen og Smerter i Hjertet stødte til, brød det ganske sammen om ham. Først da lagde han sig til Ro for med mandig Resignation at møde den Død, han ikke længer havde Kræfter til at undfly. Hans Afskedsbrev til mig, som jeg modtog gennem Koch og som gør Rede for hans sidste Dispositioner, begynder saaledes:

»Kære Knud.

Sommerens stadige Sult og Strabadser og de sidste Dages næsten fuldstændige Mangel paa Føde har nu nedsat mine Legemskræfter i en saadan Grad, at jeg ikke med Opbydelsen af al min Viljestyrke er i Stand til at følge Koch og Eskimoerne længere. Da deres Redning er afhængig af, at de saa hurtigt som muligt kommer frem til bedre Jagtegne, tynger det blot paa Selskabet, hvis jeg skal slæbe mig videre. Med fuld Sindsro siger jeg derfor Farvel og takker jer for godt Kammeratskab under Ekspeditionen og haaber, at I maa redde jer selv og vore Resultater.

Gennem disse gribende Afskedsord har Dr. Wulff skrevet sin egen enkle og kortfattede Nekrolog, der sammen med hans udmærkede botaniske Materiale vil bevare hans Navn, saa længe der er Interesse for Løsningen af videnskabelige Opgaver.

Den 10. September bragte Undsætningsskæderne Koch, Inukitsog og Nasaitordluarsuk frem til Eskimobopladsen ved Etah, hvor vi foreløbig slog os ned for at komme til Kræfter, inden Rejsen fortsattes for i Løbet af Efteraar og Vinter at naa frem til Kolonien Holstensborg og derfra søge Hjemrejse med den kgl. grønlandske Handels Dampner »Hans Egede«.

II.

FORELØBIG RAPPORT

OVER DE PAA EKSPEDITIONEN UDFØRTE GEOGRAFISKE OG GEOLOGISKE ARBEJDER

af
LAUGE KOCH.

Indhold:

Forord.

1. *Arkæiske Dannelser og de ældste Eruptiver.*
Indledning. Undersøgelsernes Omfang. Melvillebugten. Kap York-Distriktet. Inglefield Land.
2. *Den algonkiske Lagserie.*
Sandstenen. Kalkstenen. Lagseriens Mægtighed. Tektonik. De basiske Eruptiver. Algonkiske Dannelser i det nordligste Grønland. Algonkiske Lag i Østgrønland.
3. *Kambriske Lag.*

4. *Den siluriske Lagserie.*

De enkelte Lokalteter. Silurlagenes Alder. Sammenligning med andre Siluromraader.

5. *Den postsiluriske Lagserie.*

Den sydvestlige Del. Polaris Promontory. Bjærgkæden mellem Newman Bay og St. George Fjord. Forholdene i Sherard Osborne Fjord. Landet mellem Sherard Osborne Fjord og Nares Inlet. Den nordøstlige Del. Almindelig Oversigt over Bjærgkæden.

6. *Øversigt over Nordgrønlands Stratigrafi.*

7. *Kort Oversigt over de alluviale og glaciallogiske Forhold i Nordgrønland.*

Forord.

I den af Ekspeditionens Chef hjemsendte Plan over mit Arbejde under Slæderejsen til Peary Land gav jeg en Oversigt over de Opgaver, jeg antog vilde falde for indenfor mit Fag.

Forholdene har medført, at jeg ikke har haft saa megen Tid og Ro til Bearbejdelse af Stoffet i Vinter, som jeg havde beregnet. Jeg skal derfor i min Rapport fatte mig i Korthed.

ingen Steder har jeg i denne Rapport paa noget Punkt direkte citeret min Dagbog. Rapporten tilstræber kun at være en kort Oversigt.

Med Hensyn til de kartografiske Resultater henviser jeg til det geologiske Kort, hvorpaa alle geografiske Rettelser og Nyopdagelser er antydede. Jeg har ikke i Rapporten omtalt Emner angaaende alm. Geografi og Morfologi. Jeg maa her udtrykkelig fremhæve, at kun enkelte af Brædderne er beregnede, medens hele Resten af Materialet endnu ikke er bearbejdet. Materialet fra Nordkysten rummer ca. 40 Breddeobservationer, ca. 80 Azimut- og ca. 40 Længdebestemmelser. Tiden blev under hele Rejsen uden Uheld overført fra Etah. Fra Slæderejsen hjembringes ca. 120 Skitser og Landtoninger, dels til rent kartografisk, dels til geologisk Brug. I Foldezonon er der bestemt ca. 150 Fjældhøjder trigonometrisk.

I det stratigrafiske Afsnit har jeg søgt at give min Rapport en noget fyldigere Form. Den er bleven til i Grønland, medens Indtrykkene endnu var friske, men da jeg saavel paa Rejsen som under Udarbejdelsen var helt ude af Stand til at benytte den faglige Literatur, indser jeg, at den endelige Bearbejdelse kan nødvendiggøre saadanne Ændringer i Enkeltheder, som Literatur og en større Afstand fra og et videre Overblik over Stoffet vil medføre.

Jeg har kun givet et Resumé over de vigtigste Resultater vedrørende Indlandsisen og de alluviale Dannelser.

Arkæiske Dannelser og de ældste Eruptiver.

Indledning. Som bekendt danner Grønland en stor Blok af Gneis og Granit, ind over hvilken Havet har transgraderet flere Gange. Paa Østkysten findes der saaledes Spor af en palæozoisk-mesozoisk Transgression, paa Vestkysten er der paa vist en mesozoisk-tertiær Havbevægelse, og paa Nordkysten er det nu lykkedes at drage Grænserne for en algonkisk-palæozoisk Transgression.

Disse postarkæiske Lag er imidlertid saa lidet mægtige, at den arkæiske Lagserie med Undtagelse af det allernordligste Grønland overalt danner den store Baggrund for de Bjærgarter, der opbygger Grønland.

Undersøgelsens Omfang. Først forholdsvis sent er Studiet af arkæiske Dannelser begyndt, og med Undtagelse af